

CLAVER NATURA: UNA MIRADA A L'ESCOLA BOSC A TRAVÉS DE LA MARIA CASTELLANA

“Els infants que surten sovint al bosc desenvolupen millor la concentració i les capacitats cognitives”

Aquests mesos tenim el privilegi de comptar amb la formació de la Maria Castellana. Per començar l'entrevista li demanem a la Maria que es presenti ella mateixa. No ho dubta ni un instant. Amb un somriure fi i assegurada enmig d'un camp d'oliveres es percep que la Maria està en el seu entorn natural, mai millor dit. Té un parlar dolç i tranquil, que transmet confiança i seguretat. Sap de què parla: és la seva feina i -sospitem- és la seva manera de concebre la vida. Traspua amor i respecte per la natura. I la natura també som les persones. I els infants, als qui ensenya una altra manera d'aprendre, a través d'una connexió directa amb l'entorn, amb el qual -ens explica- formem un tot indivisible.

“Soc Maria Castellana, formadora en educació viva, en escola de bosc i en lectoescriptura. Dirigeixo una escola de bosc al Montseny que es diu ‘La Ginesta’, i em dedico a acompanyar escoles i centres que volen fer processos d'innovació i de canvis de mirada pedagògica en els infants”.

Quina tasca estàs desenvolupant al Col·legi Claver aquests darrers mesos?

Estic fent una formació per a mestres, per tal que puguin sortir a la natura, havent creat abans un projecte de natura i de bosc, que sigui nutritiu, interessant, ben arrelat. Estem combinant sessions amb l'equip educatiu, amb el claustre, junt amb el modelatge d'escola de bosc per infants. Una cosa és el que parlem i l'altra cosa és veure-ho i viure-ho i comprovar que és més fàcil del que pot semblar. Més senzill.

Ens pots explicar en què es basa la pedagogia de l'escola de bosc?

És una filosofia. Una manera d'estar a la natura que intenta oferir espais de molta qualitat en un entorn natural a les persones.

Està basada en sis pilars, sis principis bàsics que resumeixen l'essència de l'escola de bosc:

- Ens cal que l'entorn sigui la natura i l'aire lliure.
- Cal que les estades a la natura siguin regulars, per tal de poder fer processos d'aprenentatge, de vinculació, de desenvolupament
- Mirem l'infant des d'una perspectiva holística, mai parcel·lada. És un tot que s'ha de desplegar i desenvolupar.
- La nostra filosofia assumeix la gestió del risc: els infants han d'aprendre a gestionar els petits riscos perquè no siguin persones "temeràries" en l'adulthood, sinó que hagin après què es pot fer, fins on es pot arribar, quines són les debilitats, com demanar ajudar... la natura ens ofereix tot això.
- És una filosofia en la qual les persones que acompanyem, les professores i els professors de l'escola de bosc, estem sempre en contínua revisió i continu aprenentatge, que, realment, mai s'acaba.
- I, en darrer terme, la mirada pedagògica: posem en el centre l'infant, a partir de les situacions que generem quan som a la natura. No és tant que el professor expliqui alguna cosa als infants sinó que fem vivència d'alguna cosa que és a la natura, l'experimentem, estirem el fil i partir d'aquí arribem als aprenentatges i a vegades a processos molt profunds que es donen arran de ser a la natura. Ens qüestionem perquè som aquí, què significa formar part de la natura, ser nosaltres natura i de quina manera podem aconseguir un equilibri amb la nostra relació amb l'entorn.

Hi ha centres 100 x 100 escoles de bosc, però no totes ho són.

N'hi ha molts tipus, sí. El nom pot enganyar una mica. Pot semblar que si tens una escola de dilluns a divendres i que durant cada hora som al bosc, aleshores és una escola de bosc. Però, com he dit abans, l'escola de bosc és una filosofia, és una manera d'estar al bosc. I això pot tenir molts formats: de dilluns a divendres, o com al Col·legi Claver, on se surt un matí a la setmana per fer una sessió d'escola de bosc.

Pot ser també una activitat extraescolar, o un casal, colònies o altres formats. No hi ha una única manera de dur a terme l'escola de bosc.

L'avantatge del Col·legi Claver és que té un entorn natural absolutament privilegiat. I per diverses raons: és un cordó natural que envolta l'escola, i més a l'exterior hi ha una altra barrera natural que són els camps de vinyes.

Aquest "segon perímetre" fa que els possibles riscos de topar-se amb una carretera estiguin molt allunyats. És un entorn molt segur, amb molta biodiversitat: diferents tipus d'arbres i d'espais que poden generar una riquesa afegida a les experiències que podem tenir.

Crec que quan sortim al bosc és una manera que la natura té de convidar-nos a explorar i entendre. Com més riquesa, més possibilitats s'obren. Aquest entorn el tenim aquí amb l'avantatge que és a peu d'escola, molt a prop, que si passés qualsevol cosa tenir l'escola tan propera dona seguretat. A més, té una altre avantatge i és que al ser un cordó pots, com per exemple, avui que fa molt vent, triar el lloc més arrecerat. És un entorn òptim. A més de preciós... hi ha molts ocells que canten i ens acompanyen.

L'equip de professors ha de tenir una sensibilitat molt concreta. No tot ho fa el bosc.

Exactament. L'equip de l'escola Claver té una predisposició total. Tenen moltes ganes, molt entusiasme, són persones molt reflexives, molt autocrítiques i alhora amb molta consciència i ganes de fer les coses bé. Saben que han de mirar al seu interior i explorar-se; entendre quins processos han de fer per millorar pel fet d'estar a la natura.

Evidentment, el joc, dins de la pedagogia de l'escola de bosc, és molt important, però no només sortim al bosc per jugar. Hi sortim per fer moltes altres coses, per aprendre moltes altres coses i per poder-nos desenvolupar i desplegar com a persones. Això és el que estem treballant a la formació: entenent aquesta profunditat, aquesta forma d'estar al bosc per poder anar molt més enllà.

A més, com a claustre, tenen una particularitat que jo trobo molt bona: hi ha molt diàleg entre ells. Parlen molt, conversen molt, s'ajuden molt... i això crea un equip molt cohesionat per sostenir una experiència com aquesta.

Què és el currículum estacional? Quins avantatges suposa per l'alumnat?

El currículum estacional significa que sortim a la natura per aprofitar totes aquestes "invitacions" que ella ens proposa. I són diferents a cada estació. Aquesta interacció nodreix el que pot passar a l'aula després. Quan som en un entorn on hi ha altres éssers vius i on passen processos més enllà de nosaltres, els professors i professores prenem una actitud diferent: no hem de generar situacions d'aprenentatge sinó que hem d'aprofitar les que ja hi tenen lloc.

D'aquesta manera, a l'aula podem continuar estirant el fil i seguir aquests aprenentatges, que són curriculars, però a partir d'una vivència, d'una experiència, d'una situació que pels infants és molt significativa, perquè els ressona amb el que han viscut i viuen, per després poder-les significar i conceptualitzar, amb les eines que es tenen a l'aula i que poden facilitar molt aquest procés, aquesta sistematització de les vivències i dels aprenentatges.

Ens podries posar algun exemple concret?

Si pensem en l'etapa d'infantil, entre tres i cinc anys, el bosc és un entorn on es pot desplegar nivell psicomotor d'una forma orgànica, fluida i que ofereix reptes i possibilitats per a tots els nivells. És a dir, jo puc anar a intentar fer una zona d'escalada més fàcil o més difícil en funció de les meves habilitats. El sol fet de desplaçar-me pel bosc ja és una manera de coordinar el meu cos i transitar per aquests espais.

En definitiva, les sales de motricitat de les escoles, amb materials diferents, són portar a l'escola el tipus d'activitat que fem al bosc de forma natural. Només el fet de sortir regularment al bosc pels infants significa una millora molt alta a nivell psicomotor de coordinació del cos, d'integració de l'esquema corporal.

Per tant, és un benefici per les bases cognitives i per això després permet fer aprenentatges més complexos com llegir, escriure, el pensament matemàtic... el pensament motor és la primera àrea del nostre cervell que madura i és la base a partir de la qual s'estructurarà. Si hi ha mancances aquí pot haver-hi més tard dificultats d'aprenentatge. Per tant, només el fet de sortir, caminar, desplaçar-se, jugar en un entorn així, genera un benefici que és directament proporcional al que passarà en un futur.

A més, els infants petits que solen estar al bosc movent-se i desenvolupant la psicomotricitat gruixuda, quan són a l'aula, en un entorn més recollit, tenen més capacitat de concentració, atenció i focalització. Un altre exemple: l'equilibri és una facultat que al bosc ens en cal molta, i és també el pilar que ens permet la concentració. Fins que no tenim l'equilibri madur no assolim totalment la capacitat de concentració, perquè l'equilibri ve a ser com el màxim control: és el no moviment o moviment altament controlat.

Aquest és un dels beneficis: no faria falta crear sales de psicomotricitat; el que fa falta és sortir al bosc per poder tenir aquestes experiències que són vitals en el desenvolupament d'aquesta etapa.

I els nens i nenes de primària?

Avui que fa molt de vent, per exemple, hem estat amb infants de primària. Per saber d'on ve el vent hem hagut d'orientar-nos i saber on està l'est, l'oest, per on surt el sol... i hem après com ho podem saber: quina hora era i quina era la posició del sol en aquell moment. A partir d'aquí hem començat a deduir i saber on eren els punts cardinals. Després hem esbrinat des d'on bufava el vent i com ho podíem saber. Quan ho hem sabut, hem mirat -evidentment, jo els he ajudat- a quin lloc d'aquest cordó natural que envolta l'escola podíem buscar recer. Avui bufava del nord-oest. I tot això no ho hem fet asseguts en una cadira, en una aula i en l'àmbit teòric: "el sol surt per l'est i es pon per l'oest", sinó que ho hem fet a partir d'una experiència.

Hem sortit al bosc i ho hem viscut, com quan érem a dalt al pati bufaven unes ràfegues que no ens sentíem i el fet de baixar a la zona del camp d'oliveres ens ha permès estar tot el matí, sense cap inconvenient. D'aquesta vivència pot sortir un treball que després pots portar a l'aula i que té a veure amb l'orientació, a saber posicionar-se, i això permet treballar tots els aspectes curriculars relacionats amb els punts cardinals.

"Al bosc no hem de generar situacions d'aprenentatge sinó que hem d'aprofitar les que ja hi tenen lloc. D'aquesta manera, a l'aula podem continuar estirant el fil i seguir aquests aprenentatges, que són curriculars, però a partir d'una vivència."

Has fet formació a moltes escoles. Has notat que l'alumnat del Col·legi Claver està més habituat que d'altres a la natura?

Ho he notat i molt. Amb les sessions de modelatge que hem fet amb el grup d'infants he pogut veure dues coses importants: per una banda, que són nens i nenes que ja han tingut i tenen contacte amb la natura -només el pati, sense baixar al bosc, ja és un lloc molt natural- i això es nota. Són infants als quals no els fa basarda sortir amb una ventada; al contrari, els motiva.

Per altra banda, he copsat que són grups molt macos, molt treballats pel que fa a la participació, de conversa. Quan plantejo una pregunta de seguida els infants rumien, participen i fan propostes. Estan motivats i han respectat molt bé les normes. Avui hem estat treballant amb eines, concretament amb unes serres, i han complert totes les normes de seguretat, tot i que tal i com ho plantegem és gairebé impossible prendre mal! Però, repeteixo, he copsat un nivell d'entusiasme i participació molt gran.

A través dels jocs avui hem parlat de les diferències entre els grups d'animals, qui voldria ser un predador i qui una presa, hem parlat de la cadena tròfica, dels desequilibris que comporta la falta d'una baula en aquesta cadena... tot això ho hem fet a través de jocs i després en parlem. He de dir que la resposta dels infants ha estat fantàstica: uns grups maquíssims.

“L'alumnat del Claver ja han tingut i tenen contacte amb la natura -només el pati, sense baixar al bosc, ja és un lloc molt natural- i això es nota. Són infants als quals no els fa basarda sortir amb una ventada; al contrari, els motiva.”

Conegueu la Maria castellana i el projecte de l'escola bosc a través de la seva pròpia veu.

Cliqueu a la imatge

